

آسیب شناسی و ارایه راهکارهای اجرایی ارتقای مدارس پژوهش محور بر اساس زیر نظام پژوهش و ارزشیابی

سمیه سلمانی کله ۱، پروانه فتحعلی بیگی ۲، محمد علی احمدی ۳، فرشته حسین زاده ۴
و فرحناز خرددور ۵

۱ عضو هیات علمی گروه علوم تربیتی دانشگاه پیام نور استان تهران و دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات
۲ آموزگار ابتدایی و دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات
۳ دبیر دبیرخانه کشوری توسعه شایستگی های حرفه ای وزارت آموزش و پرورش و دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات
۴ دبیر رسمی ریاضی منطقه دو آموزش و پرورش تهران و دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات
۵ آموزگار ابتدایی منطقه دو تهران و دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات

چکیده

یکی از رسالت‌های مهم نظام آموزش و پرورش، تغییر جهت از آموزش محوری به سمت پژوهش محوری است چراکه تغییرات جهانی، همراه شدن این تغییرات با فناوری های اطلاعاتی و نیازهای جوامع، نیاز به نوآوری در آموزش را ایجاب می نماید. یادگیری از طریق پژوهش، دانش آموزان را آماده میکند تا به پژوهشگران و یادگیرندگانی مادام العمر تبدیل شوند و آنها را برای کار کردن و زندگی در محیط اطلاعاتی پیچیده آماده می کند. محیطی که نیازمند تفکر انتقادی، حل مساله، قضاوت، استدلال، پرسشگری، مهارتهای فراشناختی و توانایی های خود تنظیمی است. حاکمیت روحیه پژوهشگری و تقویت آن در باور معلمان و کارکنان سبب خردورزی و تشکیل شوراهای مشارکتی و ایجاد یادگیری فعال و عمیق دانش آموزان می گردد. چنین موقعیتی است که نقش ساز و کارهای حمایتی از جمله پژوهش را برای توسعه کارکردهای آموزش و پرورش و تضمین فعالیت ها در این نهاد گسترده آشکار می سازد. هدف این مقاله، آسیب شناسی و ارایه راهکارهای اجرایی ارتقای مدارس پژوهش محور بر اساس زیر نظام پژوهش و ارزشیابی بوده است. این نوع پژوهش با ظرفیت خود می تواند روند تربیت معلم را متحول ساخته و در نهادینه سازی تحول و نوآوری در عرصه یاددهی - یادگیری نقشی اساسی ایفا نماید. پژوهش از حیث هدف، کاربردی و از منظر روش از نوع پژوهش کیفی است. جامعه پژوهش، خبرگان کلیدی حوزه پژوهشگری با رویکرد توسعه فرهنگ پژوهش بود و از این جامعه با استفاده از جدول مورگان تعداد ۶۸ نفر نمونه انتخاب شد. روش گرد آوری داده ها مصاحبه نیمه ساختار یافته است. مصاحبه نیمه ساختار یافته با ۲۰ نفر از اساتید دانشگاه فرهنگیان و پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش، کارشناسان حوزه های ذیربط وزارت آموزش و پرورش، مدیران پژوهش سراهای برتر دانش آموزی و معلمان موفق بود که به روش نمونه گیری هدفمند انتخاب شده بودند. تحلیل انجام داده ها با استفاده از روش کدگذاری باز و محوری و به کمک نرم افزار ATLAS.ti انجام گرفت. مقبولیت یافته ها بر مبنای نظر خبرگان حاصل شد. نتایج پژوهش

در چهار بعد عوامل مربوط به بعد معلم، بعد محتوا، بعد ساختارهای مالی و بعد سیاستگذاری ارائه شد. در بعد معلم ۱۰ شاخص شناسایی شد که نقش توسعه ای در فرهنگ پژوهش در نظام آموزش و پرورش داشت. در بعد عامل محتوا، شاخصهای تأثیرگذار در توسعه فرهنگ پژوهش ۴ مورد، شاخصهای مؤثر در حوزه ساختارهای مالی، ۵ مورد و در نهایت در بعد عوامل سیاستگذاری شاخصهای کلیدی توسعه فرهنگ پژوهش ۵ مورد شناسایی شدند.

واژگان کلیدی: تفکر پژوهشی، معلم پژوهش محور، مدرسه پژوهش محور

مقدمه

با توجه به تغییر جهان حاضر و لزوم توانمند سازی دانش آموزان برای رویارویی با این جهان متغیر، ضرورت دارد در سبک های آموزشی و تعلیم و تعلم دانش آموزان هم تجدید نظر های اساسی صورت گیرد. به همین منظور امروزه سعی بر آن است که دانش آموزان را به شیوه های تفکر، حل مساله، تفکر انتقادی، قضاوت، پرسشگری و کاوش آشنا کنند تا آنها بتوانند با کاربردی ترین آموزخته ها در زندگی واقعی شان به نتایج مطلوب دست بیابند. مدرسه به عنوان مهمترین مکان برای آموزش رسمی دانش آموزان شناخته شده است. در تمامی کشورهای جهان به اهمیت آموزش رسمی و لزوم به روز بودن آن با تغییرات بومی و ملی و بین المللی نیز اشاره شده است. در جامعه ی کنونی ما بسیاری از دانش آموزان به دلیل فقدان مهارت تفکر انتقادی، توانایی رویارویی با مسائل پیچیده و بحرانی را ندارند (کیانی، ۱۳۹۱؛ آخوندزاده، ۱۳۹۰؛ حقانی، ۱۳۸۹؛ جاویدی و عبدلی، ۱۳۸۹؛ اطهری، ۱۳۸۸؛ به نقل از بحرینی بروجنی، ۱۳۹۳). علت این موضوع را باید در شرایط سنتی حاکم بر مدارس کشور جستجو کرد، همانطور که می دانیم در روش های سنتی آموزش راه تفکر و جستجوی راه حل های خلاقانه برای مسائل و مشکلات، برای دانش آموزان بسته است. همین موضوع سبب می شود که دانش آموزان ما استقلال فکری و عملی کافی را نداشته باشند و همه ی فعالیت های آموزشی به شخص معلم معطوف شود (قاسمی پور، ۱۳۸۸). نقطه ی مقابل آموزش سنتی را می توان آموزش و یادگیری پژوهش محور دانست در این رویکرد به تحقیق، بررسی و تفحص برای حل مسائل به شیوه ای خلاقانه و منحصر به فرد تاکید می شود. در این رویکرد دانش آموز خود به حل مسائل رخ داده می پردازد و در صدد است از روش های نوین و تجربیات پیشین خود برای رویارویی با مسائل مختلف بهره ببرد. در کشور ما هدف از آموزش عمومی و رسمی ۱۲ ساله صرفا به قبولی در آزمون ورودی دانشگاه ها خلاصه شده است، در حالیکه می توان از این بازه ی زمانی مفید برای آماده سازی نسل جدید برای زندگی سالم و مفید بهره برد. استفاده کردن از پتانسیل های بکر و دست نخورده ی دانش آموزان در حوزه های مختلف هنری، ورزشی، صنعتی، نگرشی و ... می تواند سرمایه ای عظیم برای کشور تلقی شود. اهمیت یادگیری پژوهش محور به حدی است که آن را در افزایش میزان دانش و مهارت دانش آموزان موثر می دانند هم چنین استفاده از این شیوه در روش های آموزشی و ارزشیابی سبب می شود که دانش آموزان در مواجهه با چالش خود کنترلی، خود هدایتی و استقلال در عمل داشته باشند (کولتا و همکاران، ۲۰۰۷؛ اسنوک و مونس، ۲۰۰۱؛ میرا و آرساد، ۲۰۱۰؛ گادفری، ۲۰۱۴؛ شارپ، ۲۰۰۷؛ آئوکی، ۲۰۰۵؛ پریوو، ۲۰۱۰). جامعه ی امروزی ما با بحران خشم و یاس دست و پنجه نرم می کند، این موضوع را می توان در سنین پایین در میان دانش آموزان مقطع دبستان به راحتی با آموزش مهارت های خود کنترلی، خود ارزیابی و خویشتن داری کاملا بهبود بخشید. مدارسی که از رویکرد پژوهش محور استفاده می کنند، باید از روش ارزشیابی پژوهش محور هم بهره ببرند. در ارزشیابی پژوهش محور دانش آموز با کمک معلم به نقاط قوت، ضعف، توانایی ها و مهارت هایش توجه می کند با آنها آشنا می شود و به یک خود ارزیابی می رسد. معلمان در رویکرد پژوهش محور دارای مدل رفتار پژوهشی هستند و از پژوهش در تولید محتوای خود و هم چنین روش تدریسشان بهره می برند و در این روند دانش آموزان هم با آنها تعامل فعال دارند. نبود محیط یادگیری مناسب در بسیاری از مدارس دولتی ما امکان بهره گیری از این متد را محدود می کند. باید شرایط را به گونه ای فراهم کرد که معلمان بتوانند در تمام مدارس کشور از این شیوه ی مفید و موثر بهره مند شوند. به کار گیری روش تدریس پژوهش محور و هم چنین وجود مدارس

1. inquiry based learning

2. Snoek & Moens

3. Meerah & Arsad

4. Godfrey

5. Sharp

6. Aoki

7. Prevost

پژوهش محور مانند تسهیلاتی هستند که جامعه را به سمت یادگیری همیشگی و مادام العمر هدایت می کنند (اسپرونکن و همکاران، ۲۰۱۰؛ بورگ، ۲۰۱۰؛ بنیاد ملی تحقیقات آموزشی، ۲۰۰۶).

دانش حرفه ای معلم در کاربست روش های فعال نظیر برانگیختن دانش آموزان به مشارکت در کلاس، ایجاد زمینه برای تفکر خلاق و انتقادی، ایجاد جو مناسب برای پرسشگری و ایجاد موقعیت های چالشی برای افزایش مشارکت دانش آموزان تاثیر گذار است. به کارگیری رویکرد پژوهش محور در مدارس به رویکرد فلسفی مدیران آن مدرسه به موضوع آموزش و یادگیری هم ارتباط دارد. مدیران مدارس پژوهش محور به رویکرد فلسفی ساختن گرای^۱ باورد دارند و معتقدند که دانش از پیش موجود نبوده و انسان ها برای کسب دانش و ایجاد آن باید تلاش کنند و با هم مشارکت داشته باشند. رویکرد فلسفی ساختن گرایی دقیقاً نقطه ی مقابل رویکرد فلسفی است که در سیستم آموزشی ما به کار می رود. در سیستم آموزشی ما به آموزش و انتقال دانش به دانش آموزان و تلاش برای تبدیل کردن آن ها به شهروندانی مطیع تلاش می شود که این موضوع با رویکرد پژوهش محور در مدارس تناقضی عجیب دارد. حال در پژوهش حاضر به آسیب شناسی و ارایه راهکارهای اجرایی مدارس پژوهش محور بر اساس زیر نظام پژوهش و ارزشیابی پرداخته شده است.

مروری بر مبانی نظری و پیشینه پژوهش

مدرسه پژوهش محور

در قرن بیست و یکم شاهد جنبش جدیدی ناشی از اهمیت پژوهش در مدارس هستیم به طوری که حامیان آن معتقدند حضور و درک چارچوب پژوهش در مدارس عصر حاضر امری ضروری است که با کمک آن میتوان دانشها، نگرشها و مهارتهای مورد نیاز را به دانش آموز منتقل کرد (گادفری، ۲۰۱۴). یادگیری مبتنی بر پژوهش در مدارس سبب توسعه موفقیت‌های دانش آموزان میشود و نوآوریهای آموزشی را به دنبال دارد (برگ، ۲۰۱۰). اهمیت حضور پژوهش در مدارس به اندازه ای است که از آن به عنوان رویکردی نوین بنام رویکرد پژوهش محور در حوزه های مختلف برنامه درسی در نظام آموزش و پرورش یاد می کنند که یک نگاه فلسفی به آموزش و یادگیری دارد و در سند تحول بنیادین و سند برنامه درسی ملی مورد تأکید قرار گرفته است (سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، ۱۳۹۰، دانش پژوه و فرزاد، ۱۳۸۵). تجربه یادگیری لذتبخش، مستقل بودن، مهار مواجهه با چالش یادگیری مادام العمر از مزایای بکارگیری رویکرد پژوهش محور در مدارس میباشد. با فراگیر شدن تحقیق و تحلیل، موضوع ایجاد مدارس «پژوهش محور» به یک ضرورت تبدیل می شود، کارکرد این مدارس دیگر پرکردن ذهن از معلومات نیست بلکه هدف علم آموزی برای دستیابی به تفکر منطقی و ذهنی جستجو گر خواهد بود. شکل گیری سوال، ایجاد فرضیه، میل به شناخت امور و درک نخستین واقعیت از جمله مسائلی است که در ابتدایی ترین سال های زندگی، انسان را به واکاوی برخی از مجهولات ذهنی وادار می کند. مجموعه این تلاش ها و یافتن پاسخ برای این مجهولات در نهایت به راهکاری ختم خواهد شد که اندیشمندان حوزه های مختلف از آن به عنوان فعالیت پژوهشی یاد می کند؛ فعالیتی که در نهایت سبب نوآوری در ابعاد زندگی فردی و اجتماعی خواهد شد. بررسیهای انجام شده در کشور نشان میدهد با وجود اهمیت زیاد پژوهش در نظام آموزشی و معرفی مزایای کاربست رویکرد پژوهش محور در مدارس، سطح رضایت بخشی از پرورش توانایی تفکر انتقادی، استنباط، قضاوت، استدلال، پرسشگری و پژوهش در دانش آموزان دیده نمی شود (عنایتی، ۱۳۹۱؛ حسنیپور، ۱۳۹۵) به طوری که بسیاری از دانش آموزان قادر به تحلیل مسائل پیچیده و مواجهه با مسائل جامعه کنونی نمی باشند. مطالعات نشان میدهد بخشی از این عدم توانایی به آشنا نبودن معلمان به وظایف و تکالیف خود در رویکرد پژوهش محور در مدارس بر می گردد غافل از اینکه عدم توجه به این وظایف و تکالیف راه

1. Spronken

2. Berg

3. National Foundation for Education Research (NFER)

4. Constructivism

جستجو و کشف را بر دانش آموزان بسته است و استقلال عمل را تا حدودی از آنها سلب می کند (قاسمی پور، ۱۳۸۸) آشنایی معلمان به وظایف و تکالیف خود در مدارس پژوهش محور ضمن بالا بردن مهارت‌های حرفه ای آنها منجر به آماده سازی بهتر دانش آموزان برای یادگیری در جهت رفع نیازهای واقعی خود می شود (کولتا و دیگران، ۲۰۰۷). تدریس با هدف ارتقای سطح مهارت‌های حرفه ای معلم می‌تواند منجر به بهبود چشمگیر کیفیت آموزش شود. در این میان تدریس در مدارس پژوهش محور به دلیل نقش مهم این مدارس در پرورش نسل متفکر، خلاق و مسئولیت پذیر و همچنین جایگاه این مدارس در مجموعه برنامه های زیر نظام پژوهش و ارزشیابی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش از اهمیتی ویژه برخوردار هستند. اگر بخواهیم پژوهش را براساس سوال ذهنی تعریف کنیم به ابتدایی ترین شیوه پژوهش در بین انسان ها خواهیم رسید اما اگر پژوهش بر مبنای مجموعه فعالیت‌های بدیع، خلاق، نوآورانه و نظام یافته تعریف شود ذهن از یک امر مجهول به معلومات خواهد رسید. در اهمیت فعالیت های پژوهشی آمده است رویکرد های پژوهش محور نه تنها موجب بهبود وضعیت موجود خواهد شد بلکه نقش موثری در کم کردن هزینه ها و آزمون و خطای یک طرح دارد. با این شرایط باید بپذیریم که هر نوع پیشرفت و توسعه در زمینه های مختلف ارتباط مستقیمی با تحقیقات علمی دارد و رشد و توسعه کشورهای پیشرفته، در نتیجه سرمایه گذاری در بخش پژوهش نهادینه شده است.

شناسایی آسیب ها و راه کارها برای مدارس پژوهش محور

از آنجا که رویکرد غالب فلسفی در مدارس پژوهش محور، نظریه ی سازنده گرایی است، لذا این موضوع ضرورت تغییر تمرکز از روی معلم را در برنامه ی درسی ایجاب می کند. برنامه ی درسی معلم محور که شکل غالب برنامه ی درسی در مدارس ایران است از مشارکت و فعالیت و یادگیری اکتشافی در میان دانش آموزان استقبال نمی کند به همین دلیل طرح مدارس پژوهش محور را در سطح کلان با چالش مواجه می کند این آسیب به بعد برنامه ریزی درسی توجه دارد.

با عنایت به این موضوع که یکی از مهم ترین راهکارها برای از میان برداشتن چالش عدم دسترسی به امکانات و فضاهای آموزشی فعال و پویا بهره گیری مناسب از فناوری اطلاعات در فرایند تدریس شناخته شده است، عدم وجود زیر ساخت های مناسب برای دانش آموزان و معلمان جهت بهره مندی از این مهم را که یکی از راه های پیاده کردن روش کاربردی و موثر پژوهش محوری در مدارس است، نمی توان نادیده گرفت. این آسیب که به زیر ساختهای فناوری اطلاعات و ارتباطات مربوط می شود هم می توان در حوزه ی مدیریت و هم در حوزه ی برنامه ی درسی و فرهنگی گنجانده شود چرا که هر یک از موارد ذکر شده در بهبود این مهم تاثیر مفید خواهند داشت.

از آنجائیکه که معلم و مدیریت مدرسه و سایر مراکز آموزشی عاملی مهم در بروز و پرورش خلاقیت دانش آموزان هستند لذا آگاهی معلم از روش های فعال تدریس و داشتن انگیزه ی لازم برای انجام فعالیت های مشارکتی در کلاس در این بخش نقش پررنگی دارد. در بررسی های به عمل آمده روشن شد که معلمان انگیزه برای انجام کارهای پژوهشی و بهره گیری از روش های خلاق در کلاس درس را از دست داده اند. که این مورد از آسیب های مهم مدارس پژوهش محور شناخته می شود.

از آنجا که در مدارس امکان به کار گیری حقایق و مسائل علمی برای دانش آموزان فراهم نمی شود بنابراین آنها نمی توانند بخش کاربست تجربه ها در فراگیری بهتر مطالب درسی را داشته باشند. این موضوع گاهی به علت فرصت محدود زمان های کلاس درس، گاهی به علت نبود امکانات لازم در مدارس و گاهی هم به دلیل راهبردهای مورد نظر مدیریت مدارس رخ می دهد.

دانش آموزان زمانی تمایل و اشتیاق بالا برای مشارکت در کار گروهی و بحث ها خواهند داشت که ترس از قضاوت شدن توسط دانش آموزان دیگر و معلم های خود را نداشته باشند. خارج شدن دانش آموز از این سلطه تنها با نشر و گسترش فرهنگ مشارکت، همیاری، بهره گیری از روش های فعال در تدریس میسر می شود. آموزگاران و مدیران مدارس با به کارگیری رویکرد سازنده می توانند به تحقق مشارکت بالا و افزایش خلاقیت حل مسائل در میان دانش آموزان شان، کمک کنند. تامین رضایت شغلی معلمان در افزایش به کارگیری روش های خلاق و نوآور در تدریس تاثیر مهم و مستقیمی دارد. از آنجا که رضایت شغلی دارای ابعاد

مختلفی است و صرفاً تأمین آن به عهده‌ی مدیریت مدرسه نیست، می‌توان این موضوع را جنبه‌ای میان‌بعدي در نظر گرفت که هم در برنامه‌ی درسی و سیاست‌های آموزشی ریشه دارد و هم در مدیریت مدرسه.

به کارگیری اصول شایسته‌محوری در میان معلمان هم از جمله مسائلی است که می‌تواند هم در بهبود روش‌های تدریس کارایی داشته باشد و هم در مدارس پژوهش محور اصلی مهم تلقی گردد. اولویت‌بندی وظایف در میان معلم‌ها و تعیین ویژگی‌ها و شایستگی‌های مورد نظر برای تحقق یافتن هر یک از وظایف تحلیل شده می‌تواند به روشن شدن میزان توانایی‌های معلمان کمک کند. استفاده از اصول شایسته‌سالاری به جای سابقه‌محوری می‌تواند راهکاری مفید برای تعیین سطوح علمی - کاربردی معلمان بوده و در تحقق مدارس پژوهش محور هم یاری رسان باشد.

حسامی، قورچیان، داودی (۱۴۰۰)، در پژوهش تحلیل بر ابعاد و مولفه‌های شخصیت پژوهشی دانش‌آموزان ابتدایی استان بوشهر، از روش پژوهشی توصیفی-پیمایشی بهره برده‌اند. در این پژوهش هدف اساسی شناسایی ابعاد و مولفه‌های شخصیت پژوهشی است تا از این طریق بتوان راهکارهای مفید و موثری را برای پرورش شخصیت پژوهشی اکتساب نمود. نتایج پژوهش حاکی از آن است که با تمرکز بر روی ابعاد هفت‌گانه‌ی فرهنگ مساله‌محوری، وقار علمی، کاوشگری، ارتباطات، ارزشیابی، سواد فناوری و اشتراک‌گذاری می‌توان شخصیت پژوهشی را در دانش‌آموزان رشد و پرورش داد.

مذبوحی و همکاران(۱۴۰۰)، "رویکرد تفکر محوری در برنامه‌ی درسی ایران از دیدگاه مدرسه‌زندگی"، با روش نمونه‌گیری هدفمند تا مرز اشباع نظری با مصاحبه‌نیمه ساختار یافته از ۱۵ نفر معلمانی که از لحاظ علمی و اجرایی مطالعات به روز داشته‌اند، را بررسی کرده است. برنامه‌ی درسی ملی، نمایانگر آرزوها و آمال تربیتی در سطح ملی است و طراحی و تدوین برنامه‌ی درسی ملی نوعی سیاست‌گذاری عمومی و کلی در حوزه‌ی برنامه‌ی درسی است. در الگوی هدف‌گذاری برنامه‌ی درسی ملی ایران در سطح اهداف کلی، ۵ عنصر: تفکر، تعقل، ایمان، علم، عمل و اخلاق که عنصر تعقل و تفکر از جایگاه نخست و محوری، و عنصر ایمان و باور، از جایگاه دوم و سه عنصر علم و عمل و اخلاق به عنوان عناصر برخاسته از تفکر و ایمان با متکی به آن دو، و ۴ عرصه‌ی ارتباط دانش‌آموز با خود، خدا، خلق و خلقت به صورت بهم پیوسته و با محوریت ارتباط با خدا تبیین و تدوین می‌شود.

چاووشی(۱۳۹۹) به ارائه‌ی مدل پارادایمی مدرسه پژوهش محور به روش کیفی از نوع نظریه‌زمینه‌ای، با روش گلوله‌برفی و نمونه‌گیری نظری(به منظور رسیدن به اشباع نظری) و با تکنیک مصاحبه‌نیمه ساختار یافته با ۲۴ نفر از کارشناسان و منحصصین مدیریت آموزشی و برنامه‌ریزی درسی در استان اصفهان، پرداخته است. اجزای پارادایم شامل: شرایط علی، شرایط مداخله‌گر، شرایط زمینه‌ها، راهبردها و پیامدها می‌باشد. الگوی اولیه‌ی مدرسه پژوهش محور با چهار بعد مدیر پژوهش محور (شامل سه مؤلفه‌ی ترویج پژوهشگری، تسهیل پژوهشگری و رهبری توزیعی)، بعد معلم پژوهش محور(شامل مؤلفه‌های باور پژوهشی، دانش و مهارت‌های حرفه‌ای و ارتباطات و تعاملات حرفه‌ای)، بعد فرهنگ و ساختار پژوهش محور (شامل مؤلفه‌های فرهنگ پژوهش محور، ساختار حمایتی و توانمندسازی، قوانین حمایت‌کننده و منابع)، بعد آموزش و یادگیری پژوهش محور(شامل مؤلفه‌ی مدیریت کلاس، تدریس پژوهش محور، محتوای آموزشی پژوهش محور، ارزشیابی پژوهش محور، تقویت مهارت‌ها، تکلیف و تشویق پژوهش محور)، بوده است.

ملکی(۱۳۹۵) تحقیقی با عنوان "ماهیت، ضرورت‌ها، مؤلفه‌ها و راهکارهای تربیتی" با روش مطالعه‌ی اسنادی(کتابخانه‌ای) و با استفاده از ژورنالها و سایت‌های تخصصی، انجام داده است. نظام‌های آموزشی به جای آموزش محور بودن باید به سمت پژوهش محور حرکت کنند. همچنین از جمله مؤلفه‌های رویکرد پژوهش محوری، پویایی در فعالیت آموزشی، خود رهبری، خود تنظیمی، کاوشگری، پرسشگری، فعالیت محوری، مشارکت و همکاری، توانایی فراشناخت، پرورش تفکر انتقادی، ارائه‌ی فرصت به دانش‌آموزان برای تفکر می‌باشد. مفهوم‌شناسی و ماهیت رویکرد پژوهش محوری در آموزش و پرورش، بهبود در آموزش علوم باید از طریق شکل‌های تعلیم و تربیت جدید موجب شود. از راهکارهای مهم تربیتی آن است که دانش‌آموزان از حالت انفعال خارج شده و معلمین و اساتید به دور از ارزشیابی‌های نمره محور به سوی ارزشیابی‌های تکوینی و با روش‌های جدید روی آورند.

حفظ کردن، گفتن، شنیدن ارکان های مهم یاددهی-یادگیری را تشکیل می دهند. برای آنکه دانش آموزان در حین فعالیت های یاددهی - یادگیری به خلاقیت برسند باید علاوه بر شنیدن، مشاهده، لمس، سوال و جست و جو کنند و تفکر، کاوشگری آزمایش و پژوهش داشته باشند. برای از بین بردن فاصله علم با عمل، باید بنا به نیاز های جامعه به تخصص های مختلف رشته ها و گزینش ها در دانشگاهها، توجه شود. باید ذهن یادگیرندگان را از سکون و رکود رها کرده و آنان را از کودکی پرسشگر و خلاق بار آورد تا تولید علم و دانش را به دنبال داشته باشد. در رویکرد پژوهش محوری فراگیران باید قبل از پذیرش هر گفته و اظهار نظری، به تجزیه و تحلیل روابط بین بین پدیده ها بپردازند و به بهترین راه حل ها بپردازند. مجریان نظام آموزشی نیز باید پژوهشگرانی بالفعل بوده و ضمن اجرای فرایند آموزشی به دنبال دستیابی به پاسخ پرسش های خود نیز هستند.

بررسی پیشینه های خارجی در زمینه مدارس پژوهش محور

۱. کورنلیسون^۱ و همکاران (۲۰۱۷) اذعان دارند که برای تقویت مشارکت پژوهشی در مدارس مشارکتی، ابتدا نیاز به سطحی از اجتماع یادگیرنده حرفه ای بین معلمان (آن مدرسه) هست که لزوما در تمام مدارس وجود ندارد.
 ۲. گادفری^۲ (۲۰۱۴) بیان می کند که دانش آموزان همان گونه آموزش خواهند دید که معلمان آموزش دیده اند. بنابراین اگر بخواهیم معلمان در کلاس هایشان از روش های تدریس فعال استفاده کنند، معلمان نیز این گونه باید آموزش ببینند.
 ۳. سیمون برگ^۳ (۲۰۱۰) به عدم تمایل اکثر معلمان به خواندن درباره تحقیقات و فراتر از آن انجام تحقیق و پژوهش اشاره می کند. همچنین به پایین بودن روایی و پایایی اقدام پژوهی ها، روایت نگاری ها و موردپژوهی ها اشاره دارد. همچنین بیان می کند که معلمان پژوهنده عمدتاً مدرس دانشگاه و یا معلمانی هستند که برای ارتقای شغلی دست به پژوهش می زنند.
- برگ (۲۰۱۰) موانع پژوهش معلمان را در جدولی با عناوین زیر جمع بندی می کند:
۱. فرهنگ مدرسه ای غیرمشارکتی
 ۲. محدودیت های آگاهی، باورها، مهارت ها و دانش معلمان
 ۳. محدودیت منابع (زمان، بودجه، دسترسی به پیشینه تحقیقات، عدم حمایت متخصصین
 ۴. عواملی که سبب سلب انگیزه معلمان می شوند شامل مواردی چون:
 - معلمان دلیل مشخصی برای انجام تحقیق نمی بینند.
 - منفعت محسوس بابت پژوهش محور بودن معلمان وجود ندارد.
 - تلاش های معلمان پژوهنده توسط همکاران و مدیران مورد تحسین و قدردانی قرار نمی گیرند.
 - علاقه کافی از سوی مسوولین و متولیان آموزشی برای پژوهش معلمان وجود ندارد.
 - فرصت هایی برای اشتراک نتایج پژوهش های معلمان وجود ندارد.
 - معلمان پژوهنده حس مالکیت به پژوهش خودشان ندارند.
 - عدم وجود دستورالعمل / ساختار مشخص برای پژوهش معلمان
 - عدم پژوهش محور بودن مدیران ارشد و سازمانی
 - مسایل سیاسی که معلمان را صرفاً به اجرای برنامه درسی قصدشده سوق می دهد.

¹ Cornelson

² Godfrey

³ Berg

۴. هارگریوز (۱۹۹۹) معتقد است که دانش آفرینی مدارس ریشه در درگیری مدرسه در آموزش معلمان و همچنین دخالت معلمان در پژوهش دارد.

روش شناسی

پژوهش حاضر از منظر هدف کاربردی است و از نظر گردآوری داده ها با توجه به ماهیت مسئله پژوهش از نوع کیفی است. جامعه مورد مطالعه در مرحله کیفی شامل همه مطلعان کلیدی و خبرگان حوزه فرهنگ پژوهش است. استراتژی اولیه گردآوری داده ها، مصاحبه نیمه ساختار یافته است. گردآوری داده ها تا مرحله اشباع نظری ادامه یافت. حدود بیست نفر در فرایند مصاحبه به روش گلوله برفی، معرفی و انتخاب شدند و در فریند مصاحبه مشارکت داشتند. فرایند مصاحبه در پژوهش حاضر در پنج مرحله زیر طراحی و اجرا شده بود:

برنامه ریزی و اقدامات اولیه جهت هماهنگیهای لازم برای مصاحبه
شروع مصاحبه با ارائه اطلاعات کلی موضوع و هدفهای پژوهش از سوی پژوهشگر
طرح پرسشهای مصاحبه بر اساس هدفهای پژوهش
طرح پرسشهایی بر اساس نتایج مصاحبه های قبلی
جمع بندی و تحلیل داده های مصاحبه

در تحلیل داده های کیفی مراحل زیر طی شد: ۱. مرور داده ها؛ ۲. تدوین راهنمای کدگذاری؛ ۳. سازماندهی داده ها؛ ۴. طبقه بندی داده ها؛ ۵. کدگذاری باز؛ ۶. کدگذاری محوری؛ ۷. تدوین گزارش نهایی تحلیل داده های کیفی. این فرایند از بررسی گزاره های کلامی مصاحبه شوندهگان در قالب مصادیق عینی، استعارات و مفاهیم شروع می شود و با قرائت چندین باره به مفاهیم اولیه و مقوله های مرتبط می رسد. در واقع پس از مطالعه متن هریک از مصاحبه ها، قسمتهایی که با توجه به پرسشها و هدفهای پژوهش میتوانست به عنوان یک کد اولیه در نظر گرفته شود، مشخص و به عنوان مفهوم اولیه انتخاب شد. در ادامه، مفاهیم اولیه در طبقه های بالاتر که اشتراک دارند، تعریف می شود و در نهایت مؤلفه ها در ابعاد اصلی معلم، محتوا، ساختارهای مالی و ابعاد سیاستگذاری طبقه بندی می شوند.

یافته ها و تحلیل داده ها

در بخش کمی پژوهش حاضر، برای جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه ی استاندارد مدارس پژوهش محور^۱ که دارای ۲۴ گویه بود استفاده شد. در این پرسشنامه بعد معلم دارای ۱۰ گویه، بعد محتوا ۴ گویه، بعد توسعه ی ساختار مالی و مشارکت اولیا ۵ گویه و بعد سیاست گذاری ۵ گویه داشتند. روایی صوری و محتوایی پرسشنامه ی حاضر به تأیید اساتید رشته ی مطالعات برنامه ی درسی دانشگاه آزاد علوم تحقیقات واحد تهران رسید. پایایی پرسشنامه با آلفای کرونباخ محاسبه شد که مقدار آن ۰/۷ به دست آمد. تعداد کل شرکت کنندگان ۶۸ نفر بود که از این تعداد ۲۶ نفر مرد و ۴۲ نفر زن بودند. ۵۹٪ پاسخ دهندگان دارای سابقه ی کار بیش از ۱۰ سال بودند. ۱۱٪ پاسخ دهندگان در مقطع ابتدایی و ۸۸/۹٪ آنها در مقطع متوسطه ی دوم مشغول به کار بودند. ۲۲/۲٪ از شرکت کنندگان دارای تحصیلات کارشناسی و ۷۷/۸٪ آنها دارای تحصیلات کارشناسی ارشد و بالاتر بودند. ۷۷/۲٪ شرکت کنندگان در پژوهش ما دبیر، ۱۱/۱٪ آنها از معاونان مدارس عادی- دولتی مورد سنجش بودند. (از آنجائیکه تمام شرکت کنندگان در پرسشنامه نوع مدارس، مدارس عادی دولتی را انتخاب کرده بودند نیازی به گزارش این موضوع به صورت جداگانه نبود.

¹ Hargreaves

در جدول زیر نشان داده شده است که بعد معلم در مدارس پژوهش محور، دارای بالاترین میانگین به میزان ۳۹,۶۲ است و بعد محتوا در این مدارس دارای کمترین میانگین ۱۳,۲۴ است.

واریانس	انحراف معیار	میانگین	حداکثر	حداقل	تعداد شرکت کنندگان	تعداد
۱۲,۶۱۵	۳,۵۵۶۸۸	۳۹,۶۲۰۵	۴۵,۵۰	۲۳,۱۰	۶۸	بعد معلم
۱,۴۷۲	۱,۲۱۳۱۵	۱۳,۲۴۴۰	۱۶,۲۵	۹,۷۵	۶۸	بعد محتوا
۴,۱۱۵	۲,۰۲۸۵۴	۱۳,۹۳۶۵	۲۱,۰۰	۹,۶۰	۶۸	بعد ساختارهای مالی
۶,۱۹۱	۲,۴۸۸۲۰	۱۷,۱۳۷۸	۲۱,۰۰	۵,۸۰	۶۸	بعد سیاست گذاری
					۶۸	تعداد داده ی قابل قبول

بعد معلم در مدارس پژوهش محور	<ul style="list-style-type: none"> ● ارائه ی تکالیف پژوهش محور استفاده از متخصصین در تعلیم و تربیت ● اهمیت آموزش علمی معلمان ● اهمیت تجربه ● اهمیت درس پژوهی ● اهمیت گسترش پژوهش محوری در تمام کشور ● تربیت سنتی دانش آموز ● تشویق معلمان پژوهنده ● تغییر جایگاه تجربه و اهمیت علم اندوزی معلم 	شرکت در فعالیتهای کلاسی و خارج از کلاس مانند بازدیدهای علمی، ارائه گزارش و انجام تست های مختلف یادگیری و حل مسائل شبیه سازی شده می باشد
		برای تعلیم و تربیت باید از متخصص استفاده شود لزوماً اولیا حتی اولیای تحصیل کرده هم نمی توانند در این خصوص خیلی کمک کنند
		لذا ابتدا آموزشها به صورت جامع در سطح استان انجام شد و معلمان تحت عنوان دوره های ضمن خدمت و مدیران هم در طرح فراگیر شرکت کردند و تقریباً در طول ۱۰ سال بالای ۳۰ یا ۴۰ درصد از معلمان کل کشور در حوزه معلمان پژوهنده آموزش دیدند
		تجاری که در حدود ۱۰ سال مسئولیت پژوهش اداره کل آموزش و پرورش استان زنجان را بر عهده داشتم
		با درس پژوهی نقش معلم به عنوان یادگیرنده مادام العمر دیده میشود. او به غیر از درس پژوهی از پژوهشهای کلاسیک نیز، اگر به زبان معلم ترجمه شده باشد، استفاده می کند
		همه مدارس ما باید پژوهش محور باشند یعنی آموزش باید پژوهش محور باشد؛ چون اساساً پیشرفت علم بر اساس پژوهش و مسئله بوده که هر مسئله یک نیاز بوده و هر نیاز به دنبالش یک پژوهش بوده و پژوهش منجر به یادگیری شده است.
		معلمان امروز ما دانش آموزان گذشته هستند که به روش سنتی گذشته تربیت شدند
		معلمان باید مشوق های لازم را برای تحقیق داشته باشند
		معلمان و مدیران بتوانند در حوزه خودشان مسایل آموزشی و تربیتی را به صورت علمی شناسایی بررسی و حل کنند
بعد منابع و محتوا در	<ul style="list-style-type: none"> ● اسناد تحولی برای بهبود منابع 	به نظرم از نظر بنیادی در حوزه علمی کارهای خوبی انجام شده اسناد تحولی بسیار بسیار عالی طراحی شده، برنامه درسی ملی بسیار خوب تنظیم شد

مدارس پژوهش محور	<ul style="list-style-type: none"> ● در نظر گرفتن منابع و تسهیلات برای معلمان ● فلسفه ی تدوین منابع آموزشی ● لزوم تعامل ابعاد مختلف در مدارس پژوهش محور ● لزوم فرهنگ سازی برای پژوهش محوری 	تشویق های مادی و معنوی برای فرهنگیان پژوهنده، ارتقای شغلی، تامین هزینه های مالی مربوط به طرح های پژوهشی می تواند همگی در رواج و گسترش فرهنگ پژوهندگی تاثیر گذار باشد
		از دیگر منابع می توان به رسانه ها مثل تبلیغات تلویزیون، با آگاه نمودن خانواده ها و فرزندان. با این کار هم رسانه ها و هم خانواده ها می توانند مشوق فرزندان باشند
		به نظر من، در فرایند حل مسئله، دانش آموز و کتاب و معلم و محیط آموزشی که اگر با یکدیگر ترکیب کنیم به فرایند یادگیری کمک کردیم
		در نظر گرفتن ابزارهای پژوهشی لازم برای فرهنگیان نظیر سیستم های رایانه ای، دسترسی به بانک های اطلاعاتی و کتابخانه های مجازی
بودجه و منابع مالی مدارس پژوهش محور	<ul style="list-style-type: none"> ● اهمیت وجدان اخلاقی و حس مسئولیت نسبت به نسل آینده ● تهیه زیر ساخت های لازم برای توسعه ی پژوهش محوری ● در نظر گرفتن منابع و تسهیلات برای معلمان ● لزوم در نظر گرفتن بودجه ی پژوهشی مدارس 	ویژگی های شخصی که نه پول می خواهد نه امکانات فقط وجدان اخلاقی و حس مسوولیت در قبال نسل جامعه
		آموزش و پرورش منابع مورد نیاز پژوهندگان را بدون دغدغه در اختیار آنها قرار دهد چون بخش عمده ای از عدم تمایل به انجام کار پژوهشی به سبب کمبود منابع به انجام نمی رسد.
		تامین منابع مالی کافی برای مدارس پژوهش محور: تامین شدن بودجه ی مدارس پژوهش محور از طریق آموزش و پرورش در سند تحول بنیادین چند سالی هست که روی این مدارس کار می کند تا بتواند طرح مدارس پژوهش محور و طرح معلم پژوهنده را توسعه دهد.
		در رابطه با منابع مالی البته به طور مستقل در آیین نامه ها و دستورالعمل های آموزش و پرورش به نظرم چنین منبعی وجود ندارد که ما بتوانیم منابع آموزش و پرورش را تحت عنوان منابع پژوهشی خاص در مدارس پیش بینی کنیم و در مدارس بعنوان یک منبع مالی برای فعالیت های پژوهشی پیش بینی شده باشد

جدول ۲ مقوله ها و زیر مقوله های حاصل از تحلیل محتوای کیفی		
بعد سیاست گذاری در مدارس پژوهش محور	<ul style="list-style-type: none"> ● استفاده از متخصصین در تعلیم و تربیت ● انتخاب مقالات برتر استانی ● انگیزه ی بالای معلم در سیستم غیر متمرکز ● اهمیت گسترش پژوهش محوری در تمام کشور ● تشویق معلمان پژوهنده ● تعریف پژوهش محوری ● تغییر سیستم آموزشی به غیر متمرکز ● تهیه زیرساخت های لازم برای توسعه ی پژوهش محوری ● در نظر گرفتن منابع و 	برای تعلیم و تربیت باید از متخصص استفاده شود لزوماً اولیا حتی اولیای تحصیل کرده هم نمیتوانند در این خصوص کمک کنند.
		هر منطقه و استان بر اساس اسلوب مورد نظر وزارت آموزش و پرورش تعداد مقالات برتر خودش را انتخاب میکرد و ارسال میشد.
		مدارس ما باید پژوهش محور باشند یعنی آموزش ما باید پژوهش محور باشد؛ چون اساساً پیشرفت علم بر اساس پژوهش و مسئله بوده است.
		معلمان باید برای تحقیق مشوق های لازم را داشته باشند.
		در هر مدرسه عده مشخصی از معلمان معلم پژوهنده باشند، نه همه معلمان و همه معلمان درگیر این مسئله نباشند و همین عده نیز پشتیبانی تدریس پژوهش محور را در مدرسه انجام دهند.
		اساساً پژوهش در دو مسیر اتفاق می افتد یا شما میخواهید مرزهای علم را صرف نظر از کاربرد پژوهشی که می خواهید انجام دهید پیش ببرید یا پژوهش شما پاسخ به یک سوال مهم که این سوال می تواند یک سوال اجتماعی باشد یا یک سوال صنعتی.

<ul style="list-style-type: none"> ● تسهیلات برای معلمان ● فلسفه ی تدوین منابع آموزشی ● لزوم تعامل ابعاد مختلف در مدارس پژوهش محور ● لزوم فرهنگ سازی برای پژوهش محوری ● تعیین اهداف مرتبط با پژوهش محوری در نظام آموزشی ایران 	اولین کاری که باید انجام شود آن است که رویکرد سیستم از یک حالت بسته و محدود بودن تغییر پیدا کند.
	در خود نظام آموزش و پرورش زیر ساخت های مناسبی هم برای پژوهشگر کردن معلم ها وجود ندارد.
	در نظر گرفتن ابزارهای پژوهشی لازم برای فرهنگیان نظیر سیستم های رایانه ای، دسترسی به بانک های اطلاعاتی و کتابخانه های مجازی

تحلیل محتوای کیفی مصاحبه ها نشان می دهد که فراوانی مطلق بعد معلم با مقدار ۱۷۰ از سایر ابعاد بیشتر، و فراوانی مطلق بعد منابع مالی و مشارکت اولیا با مقدار ۲۴ از سایر ابعاد کمتر است.

Table	Column relative frequency	Row relative frequency	فراوانی مطلق	ابعاد موثر در مدارس پژوهش محور
۶,۳۸	۶,۳۸	۱۱,۱۱	۱۷۰	بعد معلم
۱۳,۸	۱۳,۸	۱۱,۱۱	۳۶	بعد منابع و محتوا
۴۲,۵	۴۲,۵	۱۱,۱۱	۲۴	بعد منابع مالی و مشارکت اولیا
۴۵,۱۷	۴۵,۱۷	۱۱,۱۱	۷۷	بعد سیاست گذاری

پیرو مطالعات کیفی انجام شده چالش ها و آسیب هایی که مدارس پژوهش محور با آن رو به رو هستند، شامل مولفه ها و موارد خواهد بود:

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف شناسایی شاخصهای مدرسه پژوهش محور و تعیین الزامات ایجاد آن انجام شد. بر اساس نتایج حاصل از مصاحبه با ۲۰ نفر از افراد متخصص و صاحب نظر، شاخصهای مدرسه پژوهش محور در قالب ۴ بعد ۱. معلم ۲. محتوا ۳. مسایل مالی ۴. سیاستگذاری تبیین شده است.

در بعد اول، که به باورها و ارزشهای معلم پژوهش محور و نقش و اهمیتی که معلم در ایجاد جامعه یادگیرنده بر عهده دارد اشاره شد. به این معنا که مدرسه باید چشم اندازی را برای خود ترسیم نماید که در آن ایجاد و تثبیت فرهنگ پژوهش و جامعه یادگیرنده مبتنی بر آن، از جایگاه مهمی برخوردار باشد. در این صورت است که باورهای افراد به خصوص معلمان بر اساس این ارزش مشترک شکل میگیرد و رفتارها از آن منتج میگردد. بر مبنای شاخصهای در نظر گرفته شده برای این بعد، منظور از معلم پژوهش محور، فردی است که در جهت توسعه حرفه ای و ارتقای مهارتهای عمومی و تخصصی خود تلاش میکند، از روشهای فعال تدریس استفاده میکند تا دانش آموزان را به سطحی از توانمندی برساند که قادر به تولید دانش باشند. این معلم معتقد است دانشی که در این بستر و در پرتو تسهیلگری او و بر اساس تلاشهای علمی دانش آموزان حاصل شود، یادگیری عمیق، کیفی و پایداری را ایجاد خواهد کرد. لازم به ذکر است در پژوهش فعلی به ۹ بعد از ابعاد: ارائه ی تکالیف پژوهش محور، استفاده از متخصصین در تعلیم و تربیت، اهمیت آموزش علمی معلمان، اهمیت تجربه، اهمیت درس پژوهی، اهمیت گسترش پژوهش محوری در تمام کشور، تربیت سنتی دانش آموز، تشویق معلمان پژوهنده و تغییر جایگاه تجربه و اهمیت علم اندوزی معلمان پرداخته شده است.

در بعد دوم، بعد منابع و محتوا جهت تقویت پژوهش محوری در مدارس است. تامین منابع، فضا و امکانات مدرسه، آزمایشگاه، کتابخانه، دسترسی به اینترنت، تامین امکانات رفاهی، لازم و ضروری است که در پژوهش حاضر به ۵ بعد از ابعاد: اسناد تحولی برای بهبود منابع، در نظر گرفتن منابع و تسهیلات برای معلمان، فلسفه ی تدوین منابع آموزشی، لزوم تعامل ابعاد مختلف در مدارس پژوهش محور و لزوم فرهنگ سازی برای پژوهش محوری در نظر گرفته شده است.

بعد سوم، بودجه و مسایل مالی مدارس پژوهش محور است که توسعه فیزیکی کتابخانه های مدارس بهبود فضای آموزشی، تجهیز کارگاه و آزمایشگاه در مدارس، استفاده بهینه از فضاهای بلا استفاده مدارس، رعایت تراکم استاندارد دانش آموزی در کلاس، رعایت استانداردهای لازم برای اخذ مجوز مدارس غیردولتی؛ تأمین محیط آموزشی امن و راحت، حمایت مالی از طرحهای پژوهشی و جشنواره ها، تأمین اختصاص بودجه به بخش پژوهش، تقویت و توسعه پژوهش سراهای دانش آموزی، ایجاد زیر ساختهای پژوهشی، اختصاص معاونت پژوهشی در چارت آموزش و پرورش از عناصر مهم در بعد ساختارهای مالی است که در پژوهش حاضر به ۴ بعد از ابعاد: اهمیت وجدان اخلاقی و حس مسئولیت نسبت به نسل آینده، تهیه زیرساخت های لازم برای توسعه ی پژوهش محوری، در نظر گرفتن منابع و تسهیلات برای معلمان، لزوم در نظر گرفتن بودجه ی پژوهشی مدارس پرداخته شده است.

در بعد چهارم، بعد سیاستگذاری در مدارس پژوهش محور است که با از بین بردن جمود ادارات در نظام آموزشی، ایجاد ساختارهای نیمه متمرکز، دادن اختیارات به مدارس در چهارچوب مشخص،

- تخصصگرایی در نظام آموزشی، ثبات رویه و مدیریتی با نگاه بلند مدت و چشم انداز عملیاتی شدن و عینیت پیدا کردن اهداف اسناد بالادستی، تغییر نگرشها در نظام آموزشی، انعطاف پذیری و هماهنگی آموزش و پرورش در برابر تغییرات بنیادی و وسیع جهان، اصلاح نظام آموزشی کنکور محور، اصلاح نظام ارزشیابی از عناصر نظام آموزشی پژوهش محور در بعد سیاستگذاری است، که در پژوهش حاضر به ابعاد استفاده از متخصصین در تعلیم و تربیت، انتخاب مقالات برتر استانی، انگیزه ی بالای معلم در سیستم غیر متمرکز، اهمیت گسترش پژوهش محوری در تمام کشور، تشویق معلمان پژوهشگر، تعریف پژوهش محوری، تغییر سیستم آموزشی به غیر متمرکز، تهیه زیرساخت های لازم برای توسعه ی پژوهش محوری در نظر گرفتن منابع و تسهیلات برای معلمان، فلسفه ی تدوین منابع آموزشی، لزوم تعامل ابعاد مختلف در مدارس پژوهش محور، لزوم فرهنگ سازی برای پژوهش محوری، تعیین اهداف مرتبط با پژوهش محوری در نظام آموزشی ایران اشاره شده است.

پیشنهادها و راهکارهای پژوهشی

در پژوهش بنیاد ملی تحقیقات آموزشی (۲۰۱۴) اختصاص زمان کافی برای تدریس پژوهش محور، ایجاد دالان های ارتباطی معلمان به تحقیقات صورت گرفته در مدارس و دانشگاه ها، اشتراک دغدغه های معلمان در اجتماعات حرفه ای (و انجمن های علمی)، تشکیل حلقه های درس پژوهی و تشکیل جلسات منظم مبتنی بر پژوهش را به عنوان راهکاری برای بهبود وضعیت پیشنهاد کرده است.

در مقاله کالج ملی راهبری مدارس (۲۰۰۶) راه حل پژوهش محور بودن مدرسه را در اختصاص بیشتر منابع، کار تیمی همدلانه، رهبری و مدیریت متعهد مدرسه، فرهنگ حمایتی مدرسه و رشد اجتماعات پژوهشی داخل و خارج از مدرسه می داند.

با توجه به نتایج به دست آمده از این پژوهش، راهکارهای زیر در زمینه مدارس پژوهش محور پیشنهاد میشود:

۱. به منظور ایجاد فرهنگ پژوهشی و نگرشی موزون به مقوله مدارس پژوهش محور به همه ابعاد (معلم- محتوا- بودجه مالی- سیاستگذاری) توجه شود.
۲. آموزش و پرورش به منظور آشنایی مدیران، معاونان و معلمان مدارس با ابعاد و مؤلفه های پژوهش دوره ها و کارگاههای آموزشی برگزار کند.

۳. معلمان به استفاده از الگوهای تدریس پژوهش -محور با رویکرد سازنده گرای با توجه به این ابعاد و مؤلفه ها ترغیب شوند.

۴. با توجه به پایین بودن روحیه پژوهش -محوری در میان دانش آموزان، ضرورت دارد نظام آموزشی در برنامه ریزی راهبردی و سیاستگذاری خود با بهره گیری از این ابعاد و مؤلفه ها به مسئله تربیت شخصیت پژوهشی معلم و دانش آموز توجه جدی داشته باشد.

۵. به منظور تبادل تجربه میان مدارس پژوهش -محور و مستند سازی و اطلاع رسانی به سایر مدارس کشور نشستها، همایشها و جشنواره های آموزشی در زمینه شخصیت پژوهشی معلمان و به تبع آن، دانش آموزان برگزار شود.

فهرست منابع

- بحرینی بروجنی، مجید (۱۳۹۳)، تحلیل درس تفکر و پژوهش پایه ی ششم ابتدایی بر مبنای اصول علمی عناصر برنامه ی درسی (پایان نامه ی دکترا)، دانشگاه اصفهان
- چاووشی مریم، شاه طلبی بدری، ابراهیم زاده رضا (۱۳۹۹)، دو ماهنامه علمی-پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، سال یازدهم شماره ۴، پژوهش محوری چند لایه: ارائه مدل پارادایمی مدرسه پژوهش محور
- حسامی کبری، قورچیان نادرقلی، محمدداودی امیرحسین. تحلیلی بر ابعاد و مؤلفه های شخصیت پژوهشی دانش آموزان ابتدایی استان بوشهر. فصلنامه علمی - پژوهشی تعلیم و تربیت. ۱۳۹۹. ۳۶ (۲): ۱۲۸-۱۰۹
- دانش پژوه، زهرا و فرزند، ولی الله (۱۳۸۵)، ارزشیابی مهارت های حرفه ای معلمان دوره ی ابتدایی، نوآوری های آموزشی، ۵ (۱۸) ۱۳۵-۱۷۰
- رنجبری مینا، مذبوحی سعید، ستاری صدرالدین (۱۴۰۰)، فصلنامه پژوهش های برنامه ریزی آموزشی و درسی، سال یازدهم، شماره دوم، بررسی رویکرد تفکر محوری در برنامه درسی ایران از دیدگاه مدرسه زندگی.
- عنایتی، ترانه؛ ضامنی، فرشیده و قربانی، طلعت (۱۳۹۱)، بررسی موانع پژوهش از دیدگاه دبیران دوره ی راهنمایی بهشهر، ره یافتی نو در مدیریت آموزشی، ۴ (۳) ۱۸۹-۲۰۵
- قاسمی پور، مرضیه (۱۳۸۸)، بررسی شیوه های گسترش و تقویت روحیه ی پژوهشگری در بین دانش آموزان دختر پایه ی دوم مقطع متوسطه ی شهر نورآباد ممسنی در سال تحصیلی ۸۹-۸۸، (پایان نامه ی منتشر نشده ی کارشناسی ارشد)، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران
- ملکی حسن، قاضی اردکانی راحله، صادقی علیرضا، درتاج فریبرز (۱۳۹۵)، فصلنامه پژوهش های کیفی در برنامه درسی، دانشگاه علامه طباطبایی، سال دوم شماره ۵، ۳۵-۶۶، رویکرد پژوهش محوری در آموزش: ماهیت، ضرورت، مؤلفه ها و راهکارهای تربیتی

- Borg, S. (2010). Language teacher research engagement. *Language Teaching*, 43(04), 391-429.
- Cornelison, F., McLellan, R. W. & Schofield, Jan. (2017). Fostering research engagement in partnership schools: networking and value creation. *Oxford Review of Education*.
- Godfrey, D. (2014). Leadership of schools as research-led organizations in the English educational environment: Cultivating a research-engaged school culture. *Educational Management Administration & Leadership*, 1-21.
- Hargreaves, D. H. (1999). The Knowledge-Creating School. *British Journal of Educational Studies*, 47(2): 122-144.
- Kuhlthau, C., Maniotes, L. & Caspari, A. (2007). *Guided inquiry: Learning in the 21st century*. Westport, CT: Libraries Unlimited.